

Befaringsrapport naturmangfold

Helsekvartalet

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver:	Tysvær kommune
Tittel på rapport:	Befaringsrapport Helsekvartalet
Oppdragsnavn:	Helsekvartal - energi og miljø
Oppdragsnummer:	639644-01
Utarbeidet av:	Kristoffer Selvig
Tilgjengelighet:	Åpen

01	7. mar. 2023	Befaringsrapport Naturmangfold	KS	AG
Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Metode	3
2.1. Beskrivelse av naturmangfoldet	3
3. Naturmangfold	4
3.1. Eksisterende kunnskap	4
3.2. Vegetasjon og naturtyper	5
4. Usikkerhet	9
5. Hensyn og forbedringstiltak	9
5.1. Fremmede skadelige arter	9
5.2. Forbedring av økologiske kvaliteter	10
6. Kilder	13

1. Innledning

I forbindelse med planlagt utbygging av Helsekvartal på tomt med gbnr. 72/91, Aksdal vest i Tysvær kommune, ble tomten kartlagt for naturverdier sommeren 2022. Tomten er ca. 42 000 m², hvorav kartleggingsområdet er ca. 30 000 m². Utbygningsområdet for Helsekvartalet utgjør kun ca. 8000 m² av dette. Området ligger ca. 30-40 m.o.h.

Hoveddelen av arealet i kartleggingsområdet har i dag naturmangfoldsverdien middels i form av den utvalgte naturtypen kystlynghei i gjengroing. Det er i hovedsak naturlig forekommende trær og busker som utgjør gjengroingen, og enkelte fremmede skadelige arter med økologisk risiko.

Basert på eksisterende informasjon og egen kartlegging omhandler dette notatet en vurdering av naturmangfoldet i planområdet. I tillegg er det gitt en kort gjennomgang av foreslåtte tiltak mht. forbedring av tomtens økologi og håndtering av fremmede arter.

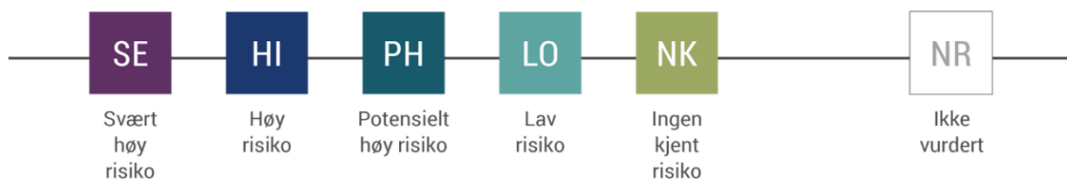

Figur 1 Kartleggingsområdet for Helsekvartalet markert med rødt omriss.

2. Metode

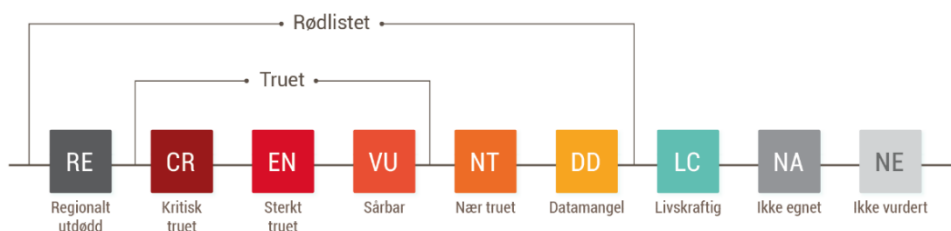
Kartleggingen av planområdet er basert på kravene i LE 02 i BREEAM-NOR v6.0, inkl. Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper (Miljødirektoratet 2022), en metode som er basert på Natur i Norge (NiN 2.3). I tillegg er eventuelle fremmede arter og store trær registrert. Data som ligger til grunn for verdissetingen bygger på egen feltkartlegging utført av Anette Gundersen (Asplan Viak) i mai 2022. Annen relevant informasjon er hentet fra Naturbase og Artskart.

Kartleggingen av fremmede arter følger Fremmedartslisten 2018, iht. kategoriene under (Artsdatabanken, 2018). Artsfunn er lagt inn i Artskart via Artsobservasjoner.

2.1. Beskrivelse av naturmangfoldet

Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som kan ha en risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene. Rødlistearter og truede arter er kategorisert etter følgende kategorier:

3. Naturmangfold

3.1. Eksisterende kunnskap

Fuglearten stillits og enkelte fremmede arter er registrert på tomten tidligere (Figur 3). Det er ikke registrert naturtypelokaliteter i nærheten av tomten fra før.

Berggrunnen i området er granitt, tonalittisk gneis, metadioritt (stedvis forgneiset) og migmatitt. Løsmassene i området er delvis tilførte masser og hovedsakelig tynt lag av morene med noe bart fjell i dagen. Berggrunnen avgir nokså lite næringsstoffer til jordsmonnet og gir ikke i utgangspunktet grunnlag for kalkkrevende flora.

Historiske flyfoto viser at det har vært åpent landskap med lynchvegetasjon gjennom lang tid, frem til ca. 1986 da gjengroingen ble synlig i flyfotoene (Figur 2).

Figur 2 Ortofoto over kartleggingsområdet fra 1986 (t.v.), og 2019 (t.h.) (kilde: Statens kartverk)

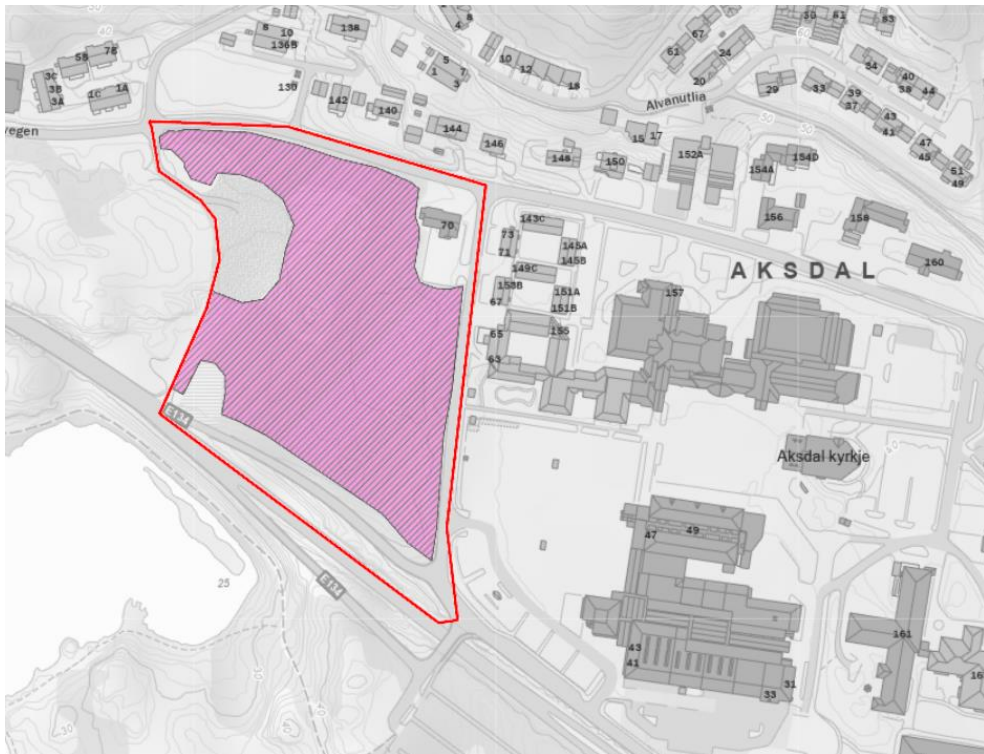
Figur 3 Forekomster av norske arter (grønne polygoner, leveområde for stillits innenfor tomten) og fremmede arter (lilla punkter og polygoner, herunder rynkerose, kjempespringfrø, gyvel, hagelupin og nattlys).

3.2. Vegetasjon og naturtyper

Størsteparten av kartleggingsområdet er kartlagt som den utvalgte naturtypen kystlynghei, med svært lav lokalitetskvalitet. Dette gir middels verdi iht. Miljødirektoratets metode for konsekvensutredning (M-1941). Tilstanden er vurdert til svært redusert fordi lokaliteten er i sein gjenvekstfase, og gror igjen med bjørk og selje, oppslag av ulike løvtrær (ask, rogn m.m.) og høyvokste arter som geitrams, blåtopp, skogburkne, bringebær og blåtopp. Kollene har noe einer og røsslyng.

Ingen rødlistearter av lav, mose eller sopp ble registrert, og ingen rødlistearter er kjent fra før. Lokaliteten beites ikke og brenning har trolig ikke forekommet på mange tiår. Ingen spor av tunge kjøretøy ble registrert. Lokaliteten utgjør en liten del av et tidligere større område som ifølge flyfoto var treløst for ca. 30-40 år siden, og ligger nå inneklemt mellom bebyggelse, veger og et anleggsområde. Lokaliteten fortsetter vestover utenfor kartleggingsområdet.

Det er nokså markant innslag av fremmede arter i området, særlig kjempespringfrø (SE), sprikemispel (SE), bulkemispel (SE), hagelupin (SE), gyvel (SE) og rynkerose (SE). Disse er særlig tilknyttet anleggsområdet og veikantene.

Figur 4 Avgrensning av kystlynghei i gjengroing (rosa polygon) i kartleggingsområdet.

Figur 5 Området er preget av tett gjengroing av bl.a. selje.

Figur 6 Bringebær, bjørk og bulkemispel (SE) er blant artene som finnes her i dag.

Figur 7 Lupin (SE) ved grusvei i området.

Figur 8 I sørenden av tomta er det et fuktigere område markert som myr, med blåtopp og skogburkne.

Figur 9 Bildet viser innslag av ask (EN), geitrams, bjørk, strandvindel og sprikemispel (SE).

4. Usikkerhet

Det tas forbehold om at det kan finnes uoppdagede naturverdier, som verken er fanget opp i offentlige databaser eller i forbindelse med befaringen utført her. Kunnskapsgrunnlaget vurderes likevel som tilstrekkelig, og det er lite sannsynlig at det vil finnes sjeldne og verdifulle arter og naturtyper som ikke er fanget opp under kartleggingen.

5. Hensyn og forbedringstiltak

5.1. Fremmede skadelige arter

Forekomster av fremmede arter innebærer at risikoen for at fremmede arter spres ved massehåndtering vurderes som høy. Det må påses at fremmede arter håndteres iht. forskrift om fremmede organismer.

De fremmede artene rundt anleggsområdet og veiene bør hensyntas i forbindelse med massehåndtering, og massene må betraktes som infiserte. Infiserte masser hvor fremmede arter vokser kan inneholde frø, røtter eller andre deler av planten som kan spire til nye planter. I det følgende gis det anbefalte tiltak ut fra vurderinger av risiko for spredning og negativ påvirkning av biologisk mangfold ved massehåndtering.

5.1.1. Tiltak ved bruk av kjøretøy/maskiner

Jord og masser som er infisert av fremmede arter kan feste seg på kjøretøy og på denne måten spres innenfor og ut av området. Det bør i størst mulig grad unngås spredning også innad i området, ved at man utfører vasking før kjøretøyet tas i bruk andre steder når det er åpenbart at kjøretøy har vært i kontakt med infisert jord. Ved kjøring ut av området må det være standard prosedyre at kjøretøy vaskes innenfor anleggsområdet først.

5.1.2. Tiltak ved flytting av infiserte masser

Jf. Forskrift om fremmede organismer § 21: «*Krav til oppbevaring og emballering under transport. Den som er ansvarlig for innførsel eller transport av organismer som kan medføre risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold dersom de spres, skal sørge for at organismene oppbevares eller emballeres slik at de ikke kan slippe ut i miljøet under transporten.*»

Infiserte masser må enten håndteres lokalt eller fraktes til godkjent deponi/mottak for denne typen spesialavfall. Flytting bør i utgangspunktet unngås i størst mulig grad. Ved transport må massene dekkes til både over og på sidene, og bunnen må være tett. Helst bør massene varmebehandles før flyttingen skjer, dersom dette er praktisk gjennomførbart. Rengjøring av lasterom/plan må skje på stedet der massene er lastet av.

5.1.3. Tiltak ved gjenbruk av masser lokalt

Vanligvis anbefales at de infiserte massene bør være dekket med minimum 3 meter masser som ikke inneholder frø eller andre fragmenter av fremmede arter, men ut fra registrerte fremmede arter i dette planområdet vil høyst sannsynlig 1 m være tilstrekkelig. Gjenbruk av masser infisert med fremmede arter som toppdekke må gjøres med aktsomhet, men av de registrerte artene er det ingen arter som tilsier at masser ikke kan gjenbrukes innenfor tomtens grenser dersom det legges på steder hvor det skal etableres harde flater eller slås jevnlig, jf. veileder fra Miljødirektoratet (2018): *«Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter»*.

I størst mulig grad må det unngås at skadelige arter får blomstre og utvikle frø nær jord som senere skal benyttes som vekstmasser. Massene må ikke benyttes i annen jordproduksjon eller der det skal plantes flerårige vekster.

5.2. Forbedring av økologiske kvaliteter

I forbindelse med sertifisering av nybygg etter BREEAM-NOR v6.0 LE 02 skal det gjøres en vurdering av utbygningsområdets potensiale for forbedring. Under vises en tabell som beskriver noen av de foreslåtte tiltakene for å forbedre tomtens økologiske kvaliteter. Anbefalingene er gjennomgått med landskapsarkitekt (Dronninga Landskap) 28.2.23. Landskapsplanen pr. februar 2023 er lagt til grunn for vurderingene (Figur 10).

Tabell 1 Økologens anbefalinger for forbedring av tomtens økologiske kvaliteter

Nr.	Tiltak	Merknad
1	Etablere takterrasse/grønt tak	Til sammen minimum 10 % av byggenes samlede takareal beplantes med vegetasjon, lokalt verdifulle arter (herunder vegetasjon i tilknytning til takterrasser og/eller takarealer med sedum og pluggplanter) med størst mulig artsvariasjon, dvs. minimum 15 ulike arter. Minst 80 % av det totale antall arter skal ha verdi for pollinerende insekter.
2	Plante trær og busker med verdi for pollinerende insekter	Det plantes minimum 50 trær og/eller busker med verdi for insekter (blomster med pollen/nektar) og/eller fugl (med spiselige bær).
3	Restaurere arealer med naturtype kystlynghei	Arealer tilsvarende tapt areal med naturtype kystlynghei bør tilbakeføres og restaureres innenfor, ev. utenfor utbyggingsområdet dersom det ikke er mulig å gjennomføre dette innenfor. Dette innebærer å fjerne og rydde skog og kratt, lyngbrenning og reintroduksjon av beitedyr. Toppjorden bevares (bortsett fra tilførte masser i og rundt anleggsområdet, da disse er infisert med fremmede arter), med de artene som finnes her. Denne skal ikke blandes med underjord, men håndteres for seg.
4	Det plantes flersjiktet vegetasjon og felt med stauder med verdi for pollinerende insekter	På tomten skal det være minimum 30 % beplantede felt med trær, busker og stauder, med størst mulig artsvariasjon, dvs. minimum 10 ulike lokalt verdifulle arter av gress og urter. Dette bør bl.a. omfatte lyng. Arter med verdi for pollinerende insekter og/eller fugl (med spiselige bær) skal utgjøre minst 80 % av totalt antall arter. Feltene bør være så store som mulig og blomstring bør være fordelt gjennom hele sesongen.
5	Boliger for dyr	Det lages bolig for dyr i form av minimum 2 elementer som er habitat for insekter på det grønne taket (død ved fra lokal vegetasjon, minst 20 cm diameter, eller insektshotell). Det bør etableres minst 6 fuglekasser i området.
6	Norskproduserte arter	Plantene skal være norskprodusert, og i den grad det er mulig tilsvare arter som vokser vilt i nærområdet, med norsk -

		<p>fortrinnsvis lokal - frøkilde. Det skal ikke benyttes arter med økologisk risiko (SE, HI, PH) iht. Fremmedartslista 2018. Arter i risikokategori LO kan kun benyttes etter nærmere vurdering.</p>
--	--	--

Figur 10 Foreløpig landskapsplan pr. februar 2023.

6. Kilder

Artsdatabanken (u.å.) Artskart. Tilgjengelig fra: <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Artsdatabanken (2018) Fremmedartslista 2018. Tilgjengelig fra:
<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Artsdatabanken (2015) Rødliste for arter. Tilgjengelig fra:
<https://www.artsdatabanken.no/Rodliste>

Miljødirektoratet (2022) Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet Veileder M-1930, 2022.

Miljødirektoratet (u.å.) Naturbase kart. Tilgjengelig fra: <https://kart.naturbase.no/>

Misfjord, K. & Angell-Petersen, S. 2018. Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter. Miljødirektoratet Rapport M-982. 70 s.

NGU (u.å.) Kart på nett. Norges geologiske undersøkelser. Tilgjengelig fra:
<https://www.ngu.no/emne/kartinnsyn>

asplan viak